

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 2. Quam vim in scientiis humanis habeat translatio, & qualiter in
ordine ad illas facienda sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

Deinde diuidi potest translatio ex parte materię in simplicem, & complexam, simplex dicitur quę vnā simplicem propositionem coalescentem ex subiecto, & prædicato, aut simplici, aut complexo analogicę transfert, siue comparat ad aliam simplicem, idque vel illatiuę, vel explicatiuę. Complexa autem appellabitur quę vnā propositionem complexam, vel orationem longam ex pluribus propositionibus coalescentem, vt sunt parabola, apologi, fabula, &c.) ad aliam propositionem complexam transfert, seu comparat, vel illatiuę similiter, vel explicatiuę. Necnon quę transfert pariter, seu comparat, aut vnā propositionem complexam, aut vnā simplicem, aut vice versa.

- 10 Denique sicut alia instrumenta in præcedentibus sunt diuisa, sic potest diuidi etiam translatio primo in vocalem, & mentalem, deinde mentalem in obiectiuam quę nihilo differt ab ipsis obiectis analogatis, siue analogicę similibus, & formalem siue intentionalem quę ipsa cognitio est translatiua vnus eorum ad alterum modis iam explicatis. Ex quibus iam satis constat, quid sit translatio, de qua hic tractamus, & quod simplex. Ea autem re ipsa est illud similitudinis instrumentum, cui tantum defert Cornelius Gemma in suis artibus Cyclognomica, & Cosmocritica vt ad illud fermę videatur reducere totam methodum sciendi. De quo nos questione sequenti.

QVÆSTIO II.

*Quam vim in scientiis humanis habeat
translatio, & qualiter in ordine
ad illas facienda sit.*

- 11 Pro exacta huius questionis resolutione suppono primo. Mirabilem esse analogiam, quam omnes res huius Vniuersi, quinimo omnia obiecta scibilia quantumuis diuersa inter se habent. Adeo enim vniuersaliter per cuncta excurrit analogia, vt ratione eius Prisci Philosophi præsertim Pythagorici, & Platonici, vt certa axiomata pronunciauerint. *Quidlibet esse in quolibet, & cuncta in omnibus reperiri*: scilicet per analogiam, siue analogicę, quocirca dicebant tres esse mundos nexu continuo, ac veluti catena aurea copulatos: istud scilicet Vniuersum, siue Mundum maiorem: Hominem microcosmum, id est Mundum minorem: & veluti mediam Rempublicam. In singulisque eorum cuncta, quę in reliquis analogicę reperiuntur. Imprimis enim partes præcipuę humani corporis partibus præcipuis Vniuersi proportionē respondent. Nimirum cor Solem refert totius vitę, & motionis fontem. Cerebrum Lunam humidę fecunditatis matrem. Hepar Iouem blando calore Omnia fouentem. Splen Saturnum totius melancholię sedem. Martem cista fellis ad vim expulsiuam roborandam ordinata. Renes cæteręque spermaticę partes Venerem motum omnem genialis naturę promotricem. Pulmo Mercurium spiritu omnia connectentem. Stomachus denique Terram veluti totius receptaculum. Rursus quatuor Mundi maioris ele-

mentis quatuor humani corporis humores mirifice consonant. Bilis Igni, Sanguis Aëri, Pituita Aquę, & Melancholia Terrę. Præterea Venę Fluminibus assimilantur, Vesica Mari, alia minora vasa Stagnis, & Lacubus. Ossia Saxi, Caro Terrę, Pili Graminibus, &c. Aliter Corpus humanum consideratur in tres veluti Zonas, seu Regiones diuisum. Prima est Capitis refertque Cælum Archetypum regnum intellectuale. Secunda est Pectoris, quę Cælum exhibet fidereum, vtpotē ex quo Planetę, & cætera Astra suas operationes exercent. Tertia est Ventris, & refert Mundum elementatem generationis & corruptionis Hemisphærium. In anima vero humana intellectus æquiparatur Soli, qui suo discursu cætera cuncta illuminat. Memoria reliquis Astris suum lumen recipientibus à Soli. Et Voluntas huic Mundo elementari variis motibus elementorum agitata, vtpote quę variis quoque motibus suorum agitur affectuum.

Iam vero in Republica pro Microcosmo 11 comparata supremus Gubernator cum suis Consiliariis Intellectui, & eius actibus assimilatur. Iura, & cætera scripta Memorię. Iustitię totiusque gubernationis executores Administrum Voluntati, & actibus eius. Primores Reipublicę partibus corporis præcipuis. Cæteris cæteri de plebe. Substantia diuitiæque Reipublicę Sanguini & Spiritibus vitalibus, &c. Quod si ad priuam æconomiam descendatur, eaque pariter humano corpori comparatur. In eo vique Cerebrum cum Intellectu Patremfamilias totius domus moderatorem ager. Cor cum Voluntate Matremfamilias cuncta fouentem, Memoria Thesaurarium. Imaginatio cum suis phantasmacibus tapetia, & picturas. Iecur, & Ventriculus Culinam refert, & locum. Spiritus autem vitales Ignem, flammam. Splen, & Renes cloacas exhibent. Crua curus, & cætera membra familiam. Quibus omnibus venę velut quidam mensę Ministri quatuor humores velut totidem cibos iam præparatos suisque saporibus conditos ministrant. Primum Sanguinem elixum, & dulcem. Secundum, Pituitam elixum pariter, & aquosum. Tertium assatum & stipticum Melancholiam. Quartum tostum amarumque Bilem, &c. & consimiliter cætera quęque entia quibuslibet fere aliis per analogiam possunt æquiparari. Vix enim erit aliquid ab alio quopiam tam diuersum, vt inter ea non reperiat aliquam analogiam seu temperatam similitudinem: sicuti nulla sunt, quę non conspirent in aliquo conceptu communi ob similitudinem exactam, quam quoad illud præcolum habent.

Vnde sequitur innumera esse axiomata quę ex æquo veritatem habent, in rebus diuersis quibus applicari possunt sæpeque de facto applicantur per analogiam. Cernitur id in multis ex Aphorismis Hippocratis. Qui cum ab ipso prore medica pertinente ad corpus humanum sint constituti, & pronunciat, æqualiter habent locum & veritatem per analogiam in re politica pertinente ad Rempublicam, & in re morali pertinente ad animam, aut etiam in re naturali pertinente ad hoc Vniuersum. Pro exemplo sint hi, qui sequuntur ex ipso Hippocrate decepti. 1. Extremis morbis extrema exquisitę remedia optima sunt. 2. Quę iudicantur, & iudicata sunt intergrę neque mouere, neque nouare aliquid sine medicamentis, siue aliter irritando, sed sine.

Disp. XXXII. De Memoracione Quæst. I. 361.

3. Quæ ducere oportet, quo maxime natura vergit per loca conferentia, eo ducere conuenit. 4. Deiectiones non multitudine sunt æstimandæ, sed si talia deiciuntur, qualia conueniunt, & ægri facile tolerant. Atque ubi ad animi defectionem expedit ducere, faciendum, si æger possit tolerare. 5. In acutis passionibus raro, & in principiis medicinis purgantibus vti, & hoc cum præmeditatione faciendum. 6. Si qualia oportet purgari purgantur, confert, & facile ferunt. Si contra difficulter. 7. Somnus atque vigilia vtræque, si modum excesserit, malum. 8. Non satietas, non fames neque aliud quidquam, quod modum naturæ excesserit, bonum. 9. Spontaneæ lassitudines morbos prænuntiant. 10. Quicumque dolente parte aliqua corporis, omnino dolorem non sentiunt, iis mens ægrotat. 11. Corpora cum quis purgare voluerit, oportet fluida facere. 12. Non pura corpora, quanto plus natries, tanto magis lædes. 13. Vbi fames, laborandum non est. 14. Acutorum morborum non omnino sunt certe prænuntiationes aut salutis, aut mortis. 15. Quicumque morbi ex repletionem sunt, curat euacuatio: & quicumque ex euacuacione, repletio, & aliorum contrarietas. 16. Eius, qui ex agritudine bene cibatur, nihil proficere corpus, malum. 17. In quouis morbo mente consistere, & bene se habere ad illa quæ offeruntur, bonum. Contrarium verò malum. 18. Duobus doloribus simul non eundem locum infestantibus, vehementior alterum obscurat. Quibus adde. 19. Affectum omnis intemperantie in astrictione nimia vel fluore, in excessu, vel defectu nimio versari. 20. Contraria contrariis curari. 21. Similia similibus conseruari. 22. Fluxum fluxu prouocari. 23. Parua incendia magnas vires neglecta sæpe assumere, & ideo malorum principis occurrendum. 24. Remedia pro ratione naturæ, & affectus variè temperanda. 25. Turpe rescindendum, ne pars sincera trahatur. 26. Nullum violentum perpetuum, moderata perdurare. 27. Omnem mutationem subitam ad contraria periculosa. 28. Paulatim sensimque transeundum ab extremo ad extremum. 29. Concocta medicari, non cruda oportere. 30. Quæ relinquuntur ex morbis tollenda, ne recidiam pariant, & alia huiusmodi sexcenta.

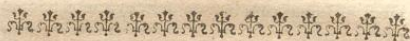
14 Deinde suppono. Id esse intellectui nostro intelligibilem analogiam, quod est oculis visibilibus pulchritudo aut auribus audibilem harmoniam. Idcirco nobis in omni omnino sermone seu prosa: soluto, seu metro alligato id maxime omnium arridet, atque delectat, quod analogiam præ se fert, siue in illa fundatur. Vix enim vllum conceptum acutum aut dictum quouis modo gratum, vel audimus, vel cogitamus, quod non præ se ferat analogiam, siue in ea fundetur. Vt cuique reflectenti animaduertentique notum fiet. Ob id etiam Parabolæ, Apologi, Fabulæ, Enigmata, & cætera huiusmodi, quæ penitus subnixæ sunt analogiæ rerum, tam apta sunt ad delectandum intellectum, atque adeo etiam tam efficacia ad permouendam voluntatem. Quorum profecto duæ sunt causæ valde notandæ. Prima quod nihil connaturalius est nostro intellectui quam parabolicè, siue ænigmaticè, atque adeo analogicè intelligere, hoc ipso quod cuncta omnino insensata per phantasmata sensibilia tanquam per substituta eis analogicè adsimilia, atque adeo tanquam per quedam ænigmata, siue parabolas connaturaliter intelligit, prout latè ostendimus, & explicauimus, *supra disp. 2. quæst. 3.* Secunda, quod ad intelligendam & percollandam veritatem rerum præsertim abditarum, & à sensibus remotiorum apertissimum medium est analogia quam aliæ nobis

Phæus Scient. Tom. 1.

magis notæ cum illis habent. Propterea Deus omni tempore tum Legis veteris tum nouæ ad loquendum cum hominibus tum per suos Prophetas tum per se continuo vsus est sermone analogico, pleno videlicet parabolis, apologis, & ænigmatibus. Quinimo totam Legem antiquam cum omnibus euentis eius figuram quandam atque adeo quasi parabolam siue apologum Legis voluit esse Euangelicæ. Vt videant Prædicatores Verbi Dei quantum debeant (imitando Verbum ipsum sub carni mortali loquentem) parabolas in suis Sermonibus, seu publicis, seu priuatis ad permouendum Fidelium animos frequentare. Quamque exitialis abusus sit consulto & per despectum quemquam ab eis abstinere.

Ex his iam satis superque quam magna sit quamque mirabilis in scientiis humanis, præsertim quæ quouis modo ordinantur, siue spectant ad mores, vis translationis, de qua tractauimus cuius duo munera sunt ut constat ex dictis *quæst. 1.* quorumuis omnino extremorum analogorum aut ignotum ex noto inferre, aut minus notum per magis notum explicare.

Restat dicamus, quo pacto ad praxim sit deducendum hoc instrumentum, ut suas quas habet, exeat vires & suos, quos potest, in scientiis fructus producat. Dico vno verbo, non aliter quam illud iungendo instrumento combinationis. Ita quidem ut dum combinatio exercetur vica quasvis res vniuersi, aut circa quasvis omnino obiecta scibilia prout *disp. 19.* latè docuimus, in omnibus extremis inter se mixta combinatione collatis præter alia, quæ ibi animaduertenda attenteque inspicienda monuimus, insuper eorum analogia aduertatur, & inspicatur, quæ ut pote ab ipsis extremis indistincta reipsa, ipsis inspectis statim se proderet & innotesceret. Quæ quidem cognitafunctus eius est colligendus, & obseruandus; qui est, ut iam diximus, vel scientia illatiua veritatis ignota per suam analogatam notam, vel notificatio explicatiua veritatis obscuræ per suam analogatam clariorem.

DISPUT. XXXII.

De Memoracione.

Memoracionem dicimus Artem memorandi siue iuuandi Memoriam, ut recorderetur præteritorum, siue antea intellectorum. Quæ quidem Ars iure inter instrumenta sciendi recensetur, parsque, & quidem ex magis præcipuis, ponitur Artis vniuersalis sciendi: Scire enim cum fructu sine memoria retinere seruareque in thesauro suo, quod scitur, impossibile est. Quare Ars iuuans ad memorandum non potest non eo ipso esse ars iuuans ad sciendum. De ista igitur arte memorandi suscipitur disputatio præsens.

QVÆSTIO I.

In quo consistat Ars memorandi, & quanam sint munera eius.

Suppono primo ex dictis *supra disput. 1. quæst. 3. hypoth. & seqq.* in nobis esse memoriam non solum sensituiam. Qualem & bruta quoque animalia habent, sed etiam intellectuam; facultatem scilicet animæ nostræ realiter ab intellectu indistinctam, quæ

H h recorder